

Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu „Polityki surowcowej państwa 2050”

Warszawa, 10.02.2022 r.

Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

1. Wstęp

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2021 r. poz. 247 ze zm., dalej: UOOŚ) oraz dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko) nakładają obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (dalej: SOOŚ) projektów, polityk, strategii, planów lub programów. Zgodnie z ww. ustawą, Minister Klimatu i Środowiska poddał procedurze SOOŚ projekt dokumentu strategicznego - „Polityka surowcowa państwa 2050” (dalej: PSP 2050). Procedura ta obejmowała następujące elementy:

- 1) uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko z:
 - Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska (pismo z dnia 20.09.2021 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.411.22..2021.TW),
 - Głównym Inspektorem Sanitarnym (pismo z dnia 16.09.2021 r., znak: HŚ.NS.530.16.2021.WK),
 - Dyrektorem Urzędu Morskiego w Gdyni (pismo z dnia 09.09.2021 r., znak: INZ.8103.99.2021.AD),
 - Dyrektorem Urzędu Morskiego w Szczecinie (pismo z dnia 30.08.2021 r., znak: OW.52001.9.21.AZ(2)).
- 2) sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko,
- 3) uzyskanie wymaganych prawem opinii:
 - opinia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (pismo z dnia 31.01.2022 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.410.45.2021.TW),
 - opinia Głównego Inspektora Sanitarnego (pismo z dnia 05.01.2022 r., znak: HŚ.NS.530.32.2021.WK),
 - opinia Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni (pismo z dnia 17.01.2022 r., znak: INZ.8103.99.2.2021.AD),
 - opinia Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie (pismo z dnia 03.01.2022 r., znak: OW.52000.1.22.AZ(2)).
- 4) zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa (podanie stosownych informacji o SOOŚ do publicznej wiadomości, zapewnienie możliwości zapoznania się z dokumentacją, zapewnienie możliwości składania uwag i wniosków),
- 5) rozpatrywanie otrzymanych uwag, wniosków i analiz oraz sporządzenie ostatecznej wersji prognozy oddziaływania na środowisko.

Według art. 55 ust. 3 UOOŚ, do przyjętego dokumentu załącza się pisemne podsumowanie zawierające uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych, a także informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione:

- 1) ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko,

- 2) opinie właściwych organów,
- 3) zgłoszone uwagi i wnioski,
- 4) wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone,
- 5) propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu.

2. Wykonane działania w zakresie zapewnienia możliwości udziału społeczeństwa

2.1. Podanie do publicznej wiadomości informacji o przeprowadzeniu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

W ramach SOOŚ Minister Klimatu i Środowiska zapewnił udział społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym w UOOŚ, tzn. podał do publicznej wiadomości informację o:

- sporządzeniu projektu PSP 2050,
- możliwości zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy¹,
- możliwości składania uwag i wniosków w terminie od 21.12.2021 r. do 11.01.2022 r.,
- sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie termin ich składania: pisemnie na adres: Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa, lub na adres e-mail: (PSP2050@pgi.gov.pl).

Podanie informacji do publicznej wiadomości nastąpiło poprzez udostępnienie informacji na stronie internetowej Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

2.2. Terminy i sposoby wnoszenia uwag i wniosków

W terminie od 21.12.2021 r. do 11.01.2022 r. Minister Klimatu i Środowiska zapewnił dostęp do niezbędnej dokumentacji sprawy (projekt PSP 2050 oraz prognoza oddziaływania na środowisko) oraz możliwość składania uwag i wniosków, które należało kierować na adres e-mail: PSP2050@pgi.gov.pl lub na adres: Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa.

3. Uzasadnienia wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych

Ustalenia PSP 2050 nie generują negatywnego oddziaływania na środowisko, natomiast sprzyjają wdrażaniu polityki z zakresu ochrony zasobów nieodnawialnych. Strategiczny charakter dokumentu nie pozwala na skonkretyzowane i precyzyjne określenie działań alternatywnych dla jego celów strategicznych.

Analiza alternatyw jest w praktyce prowadzona jedynie na etapie opracowywania projektów inwestycyjnych, studiów wykonalności i postępowań administracyjnych, w ramach,

¹ projekt PSP 2050 oraz prognoza oddziaływania na środowisko

których prowadzi się ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko lub analizę wpływu na cele środowiskowe w zakresie ochrony wód.

Z uwagi na fakt, że oceniany projekt PSP 2050 nie wskazuje listy konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych (w rozumieniu ustawy OOS), a jedynie strategiczne obszary działań, przeprowadzenie szczegółowej analizy alternatyw jest w tej sytuacji w zasadzie niemożliwe. Należy w związku z tym przypomnieć, że Dyrektywa 2001/42/WE wskazuje na potrzebę omawiania „rozsądnych alternatyw” budowanych na podstawie analizy informacji, które mogą być „racjonalnie wymagane” lub wskazania, dlaczego takie alternatywy nie mogły być sformułowane. Obowiązek zidentyfikowania, opisanie i oszacowania rozsądnych rozwiązań alternatywnych musi być odczytywany w kontekście celu dyrektywy, który polega na dopilnowaniu, że wpływ realizacji planów i programów jest uwzględniony podczas przygotowania tych dokumentów i przed ich przyjęciem. Tekst dyrektywy nie precyzuje, co rozumie się pod pojęciem rozsądnego rozwiązania alternatywnego wobec planu lub programu: czy chodzi o alternatywne plany lub programy, czy o alternatywne rozwiązania w ramach planu lub programu (natomiast art. 51 ust. 2 pkt 3b ustawy OOS jasno określa, że w prognozie przedstawia się rozwiązania alternatywne w stosunku do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie). W praktyce różne rozwiązania alternatywne w ramach danego planu na ogół będą podlegały ocenie (np. różne sposoby zagospodarowania obszaru w ramach np. planu zagospodarowania przestrzennego). Alternatywne rozwiązanie może zatem stanowić inny sposób osiągnięcia celów planu lub programu.

Skutki środowiskowe podejmowanych działań inwestycyjnych silnie zależą od lokalnej chłonności środowiska lub od występowania w rejonie realizacji przedsięwzięcia tzw. obszarów wrażliwych, dlatego przy realizacji nowych inwestycji należy rozważyć warianty alternatywne kierując się w miarę możliwości tym, by wybrać wariant najbardziej korzystny dla środowiska. Jako warianty alternatywne przedsięwzięć (ale nie dokumentów strategicznych) można rozważyć: warianty lokalizacyjne, warianty konstrukcyjne, techniczne i technologiczne, warianty organizacyjne czy wariant odstąpienia od realizacji przedsięwzięcia. Oceniany projekt PSP 2050 nie wskazuje przedsięwzięć co oczywiście uniemożliwia przeprowadzenie racjonalnej analizy ich możliwych wariantów alternatywnych.

Warto podkreślić, iż w omawianym przypadku najgorszym wariantem byłby wariant polegający na zaniechaniu realizacji ocenianego dokumentu.

4. Ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko

Analiza przeprowadzona w prognozie oddziaływania na środowisko pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków:

1. Ustalenia projektu PSP 2050 nie kolidują z polityką ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, natomiast zdecydowanie sprzyjają jej wdrażaniu w pośredni lub bezpośredni sposób.
2. Treść projektu PSP 2050 jest adekwatna do problemów ochrony środowiska, bowiem uwzględnia kluczowe aspekty środowiskowe; dokument czyni zadość krajowej

i międzynarodowej polityce ochrony środowiska i sprzyja osiągnięciu celów w zakresie polityki zrównoważonego rozwoju. Pozytywny charakter oddziaływań ocenianego dokumentu będzie się kumulował z dalszym wdrażaniem dokumentów strategicznych i przepisów dedykowanych ochronie środowiska.

3. Ustalenia omawianego dokumentu nie generują negatywnego oddziaływania na środowisko.
4. Nie ma możliwości generowania skutków w postaci znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000 poprzez realizację postanowień projektu PSP 2050 ani przez kompleksowe wdrożenie dokumentu, ponieważ nie zawiera on ustaleń, których wdrożenie niosłoby tego typu ryzyko.
5. Wariantem niekorzystnym dla środowiska byłoby odstąpienie od realizacji PSP 2050. Byłoby to utracenie szansy na wzmocnienie polityki prośrodowiskowej.
6. Nie stwierdzono potrzeby tworzenia dodatkowego rozbudowanego systemu monitorowania środowiskowych aspektów związanych z wdrażaniem analizowanego PSP 2050. System monitorowania środowiskowych aspektów związanych z wdrażaniem analizowanej PSP 2050 jest wsparty przez system monitorowania osiągniętych produktów i rezultatów stworzony na potrzeby wdrażania PSP 2050.
7. Przedsięwzięcia związane z poszukiwaniem i wydobywaniem kopalin w większości mają status „przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko” - co oznacza, że przed ich realizacją niezbędne jest uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (której niejednokrotnie będzie towarzyszyło przeprowadzenie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko). W poszczególnych przypadkach niezbędne może być także uzyskanie zezwolenia na usunięcie drzew i krzewów, lub/i zezwoleń na odstępstwo od zakazów dot. ochrony gatunkowej. Powyższe oznacza, że istniejące przepisy o ochronie środowiska ustanawiają system, w ramach którego indywidualnie rozpatruje się wpływ poszczególnych zamierzeń na środowisko i ocenia się jego akceptowalność, a także ustanawia się indywidualne warunki z zakresu zapobiegania, minimalizowania i kompensowania oddziaływań środowiskowych i ich skutków.
8. Mając na uwadze powyższe, rekomenduje się przyjęcie i wdrażanie PSP 2050.

5. Opinie organów zaangażowanych w SOOŚ

Dyrektor Urzędu Morskiego w Gdyni oraz Dyrektor Urzędu Morskiego w Szczecinie wyrazili pozytywną opinię w ramach SOOŚ, nie formułując przy tym żadnych uwag wobec prognozy oddziaływania na środowisko i wobec dokumentu będącego przedmiotem SOOŚ.

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska zajął stanowisko w sprawie (co w praktyce oznacza, że spełnia ona prawne wymagania wynikające z UOOŚ), ale jednocześnie zwrócił uwagę na zasadność weryfikacji i uzupełnienia prognozy oddziaływania na środowisko. Zasadnicze uwagi GDOŚ dotyczą dwóch aspektów:

1. Zbyt niski poziom opis stanu środowiska i szczegółowości analiz przedstawionych w prognozie oddziaływania na środowisko,
2. Niewłaściwa propozycja monitorowania oddziaływań środowiskowych PSP 2050.

Wobec tych zagadnień konieczne jest sformułowanie następujących wyjaśnień:

1. GDOŚ dokonuje interpretacji ustaleń PSP 2050 w sposób odmienny niż autorzy prognozy oddziaływania na środowisko oraz inne organy opiniujące. W szczególności GDOŚ wskazuje, że zestawienie załącznika nr 3² do PSP z załącznikiem nr 2³ i danymi PIG-PIB o występowaniu złóż kopalin w Polsce pozwala na bardziej szczegółową ocenę projektu PSP 2050 - czyli w odniesieniu do konkretnych lokalizacji w przestrzeni, a tym samym - do konkretnych obszarów chronionych, terenów mieszkalnych, zabytków itp.
Wyjaśnienie tego zagadnienia przedstawiono w poniższych punktach.
2. Przede wszystkim, GDOŚ nie wskazał źródła dokonanej interpretacji, tzn. nie wyjaśnił, które zapisy (tj. które cele PSP 2050) wskazują na to, że w ramach realizacji ustaleń PSP 2050 przewiduje się wydobywanie kopalin ze złóż w celu pokrycia zapotrzebowania określonego w zał. nr 3 do PSP 2050. Podkreślenia wymaga, że żaden cel PSP 2050 nie zawiera takich ustaleń. Konsekwencją przyjęcia podejścia GDOŚ za uzasadnione byłaby konieczność identyfikacji złóż surowców, wskazywanie ich rodzaju i miejsc możliwego pozyskiwania i opisanie oddziaływania na środowisko procesów temu towarzyszących. W dalszej kolejności konieczne byłoby również omówienie oddziaływań związanych z wykorzystywaniem takich surowców (str. 2 akapit 2 opinii GDOŚ).
3. Kluczowym aspektem jest to, że PSP 2050 obejmuje wyłącznie kwestie systemu strategicznego zarządzania konkretnym aspektem gospodarki krajowej. Ustalenia w tym zakresie mają inny charakter niż wskazywane przez GDOŚ aspekty dotyczące zagospodarowania konkretnych złóż kopalin.
4. Specyfikę podejścia zaprezentowanego w opinii GDOŚ łatwiej będzie zobrazować w odniesieniu do innych sektorów gospodarki. Przykładowo: gdyby ww. podejście GDOŚ odnieść do sektora energetyki⁴, to prognoza oddziaływania na środowisko dla Polityki Energetycznej Państwa powinna oceniać wszystkie potencjalne lokalizacje farm wiatrowych, linii elektroenergetycznych, magazynów energii itp. Innym przykładem mogłaby być Polska Strategia Wodorowa: zastosowanie podejścia GDOŚ do prognozy oddziaływania na środowisko dla tej Strategii oznaczałoby, że trzeba ocenić lokalizacje wszystkich potencjalnych miejsc wytwarzania, przesyłu i magazynowania wodoru. Wątpliwa poprawność takiego podejścia wydawałaby się tu oczywista – zresztą słusznie, o czym świadczą zakończone strategiczne oceny oddziaływania na środowisko dla „Polityki Energetycznej...” i „Strategii Wodorowej...”. W tych przypadkach GDOŚ nie oczekiwał wykonywania takich całkowicie hipotetycznych analiz, bowiem oczywistym było że ich przeprowadzenie byłoby pozbawione merytorycznego i logicznego wyboru oraz

² „Ocena zużycia oraz prognoza zapotrzebowania na surowce, strategiczne i krytyczne dla polskiej gospodarki”

³ „Lista kopalin do pozyskiwania surowców w Polsce”

⁴ Polityka Energetyczna Państwa ustala strategiczne kwestie w dziedzinie wytwarzania energii oraz jej przesyłu i zagospodarowania

kolidowałyby z powagą planowania strategicznego i racjonalnością ustaleń organów opracowujących projekt ww. dokumentów.

5. Trzeba też zauważyć, że z treści PSP 2050 nie wynika, by zapotrzebowanie na surowce miało być realizowane wyłącznie w oparciu o złoża występujące na terenie Polski.
6. Warto również zasygnalizować, że charakter PSP 2050 nie pozwala na przyjęcie, by dokument ten wyznaczał ramy dla realizacji konkretnych przedsięwzięć związanych z poszukiwaniem, rozpoznawaniem lub wydobywaniem kopalin. Konsekwentnie PSP 2050 nie wyznacza również ram do realizacji przedsięwzięć na potrzeby realizacji czy działania surowce będą pozyskiwane.

Omawiając status „wyznaczania ram” dla ww. przedsięwzięć, należy odwołać się do dokumentu Komisji Europejskiej pn. „Sprawozdanie Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego na podstawie art. 12 ust. 3 dyrektywy 2001/42/WE w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko”⁵. Stwierdza się w nim, że strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko powinny podlegać te plany i programy, które *„ustalają ramy dla decyzji, które mają wpływ na każde późniejsze zezwolenie na inwestycję, w szczególności w zakresie warunków dotyczących lokalizacji, rodzaju, wielkości i funkcjonowania lub alokacji zasobów”*.

Ponadto, według wytycznych Komisji Europejskiej pn. „Wdrożenie dyrektywy 2001/42 w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko”⁶, sformułowanie dot. „ustalania ramy dla przyszłego zezwolenia na inwestycję” ma zasadnicze znaczenie dla interpretacji wymagalności przeprowadzenia strategicznej OOS. Komisja wskazuje, że:

- *„Wyrażenie to na ogół oznaczałoby, że plan lub program zawiera kryteria lub warunki, które kierują sposobem, w jaki organ wydający zezwolenie podejmuje decyzje dotyczące wniosków o wydanie zezwolenia na realizację przedsięwzięcia”. Kryteria te mogą wprowadzać ograniczenia co do typu działalności lub inwestycji, która ma być dozwolona w danym obszarze, lub mogą zawierać warunki, jakie wnioskodawca musi spełnić, aby uzyskać zezwolenie, lub mogą być opracowane w celu zachowania określonych cech danego obszaru”*.
- *„Uogólniona alokacja zasobów byłaby niewystarczająca do ‘ustalenia ram’”*.
- *„Konieczne byłoby, aby alokacja zasobów warunkowała określony, konkretny sposób wydawania zezwoleń (np. ustalając dalszy przebieg działania (jak wspomniano powyżej) lub ograniczając rodzaje rozwiązań, jakie mogą być możliwe)”*.

Mając na uwadze powyższe, w świetle wytycznych wynikających z przywołanych dokumentów Komisji Europejskiej - uprawnionym byłoby twierdzenie, że projekt PSP 2050 nie wyznacza ram dla realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, ponieważ:

- nie wskazuje *„warunków dotyczących lokalizacji, rodzaju, wielkości i funkcjonowania lub alokacji zasobów”*,

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017DC0234&from=EN>

⁶ <http://www.wfos.szczecin.pl/images/stories/files/dyrektywa%20OOS.pdf>

- nie wskazuje „kryteriów lub warunków, które kierują sposobem, w jaki organ wydający zezwolenie podejmuje decyzje dotyczące wniosków o wydanie zezwolenia na realizację przedsięwzięcia”,
 - nie ma żadnego znaczenia dla wydawania jakichkolwiek zezwoleń/pozwoleń.
7. Warto również dodać, że podejście do przedmiotowego zagadnienia byłoby zupełnie inne, gdyby projekt PSP 2050 zawierał wykaz złóż (np. strategicznych) przewidywanych do zagospodarowania w celu zaspokojenia potrzeb wynikających z załącznika nr 3 do projektu PSP 2050.
 8. W odniesieniu do monitoringu skutków środowiskowych PSP 2050 GDOŚ wskazuje, że *„w prognozie należy także zaproponować właściwe pod względem oddziaływania na środowisko metody analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu i częstotliwość jej przeprowadzania. Przedstawione na str. 28-34 prognozy opisy dotyczą monitorowania merytorycznych efektów PSP, nie zaś jego wpływu na środowisko”*. GDOŚ sugeruje, że *„możliwe jest m.in. monitorowanie obciążenia środowiskowego wraz z postępującą podażą surowców poprzez zestawianie danych z przeprowadzanych ocen oddziaływania na środowisko przedsięwzięć i z monitoringu realizowanego w oparciu o wskazania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach”*.
 9. Oczywiście, ww. „zestawianie danych” jest możliwe – choć oczywiste jest że decyzje środowiskowe będą zawierały różnorodne sposoby, zakresy i terminy monitoringu, a uzyskane w ten sposób dane w żaden sposób nie będą możliwe do takiego zestawienia, które pozwoliłoby na wyprowadzenia miarodajnych i rzetelnych wniosków nadających się do przełożenia na doskonalenie zasad wdrażania PSP 2050.
 10. Niemniej, kierując się wskazaniem GDOŚ co do zasadności rozbudowy systemu monitorowania, w prognozie oddziaływania na środowisko rozbudowano rozdział dot. monitorowania poprzez odniesienie ustaleń PSP 2050 do Państwowego Monitoringu Środowiska (w tym - komponentów monitorowanych przez PIG-PIB).

Główny Inspektor Sanitarny w swoim stanowisku wyraził obawę, że prognoza oddziaływania na środowisko w sposób niewystarczający odnosi się do zagadnień związanych z oddziaływaniem planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych (które będą wpisywały się w cele projektu PSP 2050) na stan zdrowia ludzi oraz że w prognozie nie zidentyfikowano zagrożeń dla ujęć i źródeł wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z uwzględnieniem obszarów stref ochronnych tych ujęć oraz zagrożeń dla wód podziemnych w aspekcie długoterminowym (w szczególności Głównych Zbiorników Wód Podziemnych). GIS wskazał również, że w prognozie należałoby odnieść się do możliwych metod skutecznej eliminacji bądź maksymalnego ograniczenia negatywnego wpływu w kontekście zdrowia ludzi, szczególnie w zakresie działań ukierunkowanych na realizację prac budowlanych nowych instalacji czy też związanych z odzyskiem surowców z odpadów i zagospodarowaniem złóż antropogenicznych lub wynikających z inwestycji górniczych podjętych w wyniku zmian wprowadzonych w systemie prawnym.

Wobec powyższego należy zauważyć, że PSP 2050 obejmuje wyłącznie kwestie systemu strategicznego zarządzania konkretnym aspektem gospodarki krajowej. Ustalenia w tym zakresie mają inny charakter niż wskazywane w uwadze odniesienie się do planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych. PSP 2050 ze względu na swój cel i charakter nie wyznacza ram dla realizacji konkretnych przedsięwzięć związanych z poszukiwaniem, rozpoznawaniem lub wydobywaniem kopalin. Konsekwentnie, PSP 2050 nie wyznacza również ram do realizacji przedsięwzięć oraz nie określa technologii pozyskiwania surowców. Charakter PSP 2050 nie pozwala na przyjęcie założenia, iż dokument ten wyznacza ramy dla realizacji konkretnych przedsięwzięć związanych z poszukiwaniem, rozpoznawaniem lub wydobywaniem kopalin, potencjalne działania inwestycyjne będą wymagały przeprowadzania szczegółowych analiz które zostaną przeprowadzone na kolejnych etapach i pozwolą na weryfikację skali możliwych oddziaływań oraz dostosowany do warunków lokalnych wybór środków minimalizujących skalę i skutki negatywnych oddziaływań a także, w pierwszej kolejności, zastosowanie rozwiązań ukierunkowanych na zapobieganie ich wystąpieniu.

W prognozie uwzględniono zapisy dotyczące konieczności uwzględnienia zagadnień związanych z oddziaływaniami dot.:

- zapewnienia odpowiednich standardów jakości powietrza atmosferycznego - narażenia na hałas, wibracje i zanieczyszczenia powietrza,
- zachowania dopuszczalnych poziomów hałasu na terenach chronionych akustycznie,

zwłaszcza na terenach zabudowy mieszkaniowej/siedlisk ludzkich, zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży (jednostki oświatowe) oraz terenach rekreacyjno-wypoczynkowych.

W prognozie oddziaływania na środowisko dodano zapis mówiący o tym, że konkretne przedsięwzięcia związane z poszukiwaniem i wydobywaniem kopalin czy też projekty inwestycyjne będące praktycznym skutkiem realizacji PSP 2050 w większości będą miały status „przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko”, co oznacza, że przed ich realizacją niezbędne będzie uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (której niejednokrotnie będzie towarzyszyło przeprowadzenie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko). Ponadto, większość z tych działań i inwestycji wymaga uzyskania zgody wodnoprawnej. W poszczególnych przypadkach niezbędne może być także uzyskanie zezwolenia na usunięcie drzew i krzewów, lub/i zezwoleń na odstępstwo od zakazów dotyczących ochrony gatunkowej a tym samym analiza jakościowa oraz ilościowa wpływu danego przedsięwzięcia na środowisko, w tym na zdrowie ludzi. Powyższe oznacza, że istniejące przepisy o ochronie środowiska ustanawiają system, w ramach którego indywidualnie rozpatruje się wpływ poszczególnych zamierzeń na środowisko i ocenia się jego akceptowalność, a także ustanawia się indywidualne warunki z zakresu zapobiegania, minimalizowania i kompensowania oddziaływań środowiskowych i ich skutków.

W odniesieniu do obaw GIS dot. zagospodarowania złóż antropogenicznych i surowców z odpadów, trzeba zauważyć, że PSP 2050 zawiera cel szczegółowy nr 6 „Pozyskiwanie

surowców ze złóż antropogenicznych oraz wspieranie rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym”, który obejmuje następujące działania:

- Działanie 1 - Inwentaryzacja składowisk odpadów wydobywczych oraz ocena potencjalnych możliwości ich wykorzystania prowadzona przez państwową służbę geologiczną;
- Działanie 2 - Budowa bazy wiedzy o źródłach surowców z odpadów, z odpowiednią ich klasyfikacją oraz wskazaniem kierunków ich wykorzystania;
- Działanie 3 - Działania na rzecz rozwoju odzysku surowców z odpadów (w szczególności surowców strategicznych i krytycznych), w tym rozwoju technologii przetwórstwa takich odpadów.

W ramach w/w działań nie przewiduje się działań o charakterze inwestycyjnym. Prowadzone będą działania ukierunkowane na odzysk wymienionych surowców (poza działaniami w wymiarze legislacyjnym, o których mowa w celu szczegółowym *„Zapewnienie sprzyjających warunków prawnych dla obecnych i przyszłych inwestorów oraz rozwój i unowocześnienie branży geologiczno-górnictwej”*) w zakresie inwentaryzacji oraz analizy potencjału i możliwości wykorzystania surowców zgromadzonych na hałdach, w osadnikach i innych podobnych obiektach.

Działania takie zostały już zainicjowane przez państwową służbę geologiczną i prowadzone są systematycznie w poszczególnych obszarach kraju. Osiągniętym dotychczas efektem działań jest m.in. utworzenie geobazy „Hałdy”, która klasyfikuje zinwentaryzowane obiekty w aspekcie możliwości ich wykorzystania.

Kluczowym działaniem w ramach niniejszego celu szczegółowego będzie sukcesywne rozszerzanie danych zawartych w geobazie „Hałdy” o kolejne obiekty położone na terenie całego kraju dążąc ostatecznie do bilansowego ujęcia wszystkich zgromadzonych surowców w złożach antropogenicznych ze wskazaniem możliwości ich wykorzystania.

6. Zgłoszone uwagi i wnioski

W ramach konsultacji społecznych wpłynęły uwagi i wnioski odnoszące się zarówno do projektu PSP 2050, jak i do prognozy oddziaływania na środowisko. Zestawienie tych uwag wraz z informacją o sposobie ich uwzględnienia przedstawiono w załącznikach do niniejszego dokumentu.

7. Ustalenia transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko

Realizacja ocenianego dokumentu nie wywoła oddziaływań środowiskowych o charakterze transgranicznym, w związku z czym nie przeprowadzono transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

8. Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień PSP 2050

PSP 2050 jest ściśle powiązana z Polityką Energetyczną Polski do roku 2040 (PEP 2040) oraz z Polityką Ekologiczną Państwa 2030 (PEP 2030). Dlatego też monitorowanie oddziaływań wynikających z PSP 2050 będzie odbywało się za pośrednictwem PEP2030 oraz PEP 2040 - zgodnie ze wskazanymi w tych dokumentach informacjami. Zarówno Polityka Energetyczna Polski, jak i Polityka Ekologiczna Państwa są na bieżąco monitorowane na poziomie celu głównego oraz celów szczegółowych i projektów strategicznych, jak również są elementami corocznego sprawozdania z realizacji Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Warto również podkreślić, że z obowiązujących przepisów wynikają obowiązki w zakresie sprawozdawczości na temat emisji zanieczyszczeń do atmosfery (dane przetwarzane przez urzędy marszałkowskie, Inspekcję Ochrony Środowiska oraz Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami) oraz na temat zużycia energii (dane przetwarzane przez Główny Urząd Statystyczny). Informacje te są wykorzystywane w krajowym systemie zarządzania ochroną środowiska. Są również wykazywane w raportach Inspekcji Ochrony Środowiska pokazujących zarówno stan środowiska, jak i antropogeniczne presje na środowisko.

Miarą skutków realizacji postanowień dokumentu są nie tylko wskaźniki realizacji strategii, ale również skutki, jakie jej realizacja będzie miała w stosunku do komponentów środowiska. Stan środowiska na poziomie krajowym monitorowany jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ), prowadzonego zgodnie z ustawą z dnia 10 lipca 1991 roku o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1070), którego celem jest dostarczenie danych i informacji, które zbierane są w sposób usystematyzowany i metodyczny przez co pozwalają pozyskać wiedzę o stanie środowiska w naszym kraju.

PMŚ obejmuje informacje o stanie takich elementów przyrodniczych w zakresie:

- 1) powietrza oraz wpływu zanieczyszczenia powietrza na ekosystemy;
- 2) wód podziemnych i wód powierzchniowych wraz z osadami dennymi, wód przejściowych, a także wód morza terytorialnego, wód wyłącznej strefy ekonomicznej Rzeczypospolitej Polskiej i wód przybrzeżnych, w tym dna i skały macierzystej znajdujących się na obszarze tych wód;
- 3) gleby i ziemi;

- 4) klimatu akustycznego;
- 5) promieniowania jonizującego i pól elektromagnetycznych;
- 6) elementów różnorodności biologicznej, w tym lasów, siedlisk przyrodniczych i gatunków.

System monitoringu zbudowany jest m.in. w oparciu o badania i pomiary prowadzone przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, danych przekazywanych przez podmioty korzystające ze środowiska czy organy administracji publicznej. Oznacza to, że monitorowaniu podlegać będą również skutki środowiskowe wdrażania PSP 2050, które znajdą odzwierciedlenie w wynikach badań i pomiarów prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Należy jednak pamiętać, że postanowienia PSP 2050 będą realizowane równolegle do innych planów, polityk i strategii, które również, bezpośrednio lub pośrednio, będą oddziaływały na poszczególne komponenty środowiska, a informacje o ich oddziaływaniu, jak również wzajemny wpływ skutków realizacji dokumentów i ich wzajemne zależności będą możliwe do uchwycenia w postaci wyniku monitoringu prowadzonego dla innych dokumentów strategicznych.

Wskazać zatem można, że zmiany w środowisku nie będą bezpośrednią miarą skutków wdrażania PSP 2050, ale będą efektem tych działań a w ujęciu ze skutkami innych dokumentów wypadkową wdrażania całego systemu dokumentów strategicznych, zarówno próśrodkowych jak i tych odnoszących się do różnych obszarów gospodarki.

Niezależnie od powyższego rekomenduje się, aby przy planowaniu realizacji i eksploatacji konkretnych przedsięwzięć, na etapie wydawania dla nich decyzji środowiskowych lub zezwoleń na korzystanie ze środowiska (czyli tzw. pozwoleń emisyjnych) zwracana była szczególna uwaga na ustalany dla nich zakres i sposób prowadzenia monitoringu środowiska. Dzięki takim narzędziom czy instytucjom, jak ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko i kończąca ten proces decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach - wprowadzić można warunki monitoringu ich oddziaływania na środowisko poprzez ustalenie takiego obowiązku w wydawanych decyzjach o środowiskowych uwarunkowaniach.

Taki monitoring powinien być prowadzony zgodnie z obowiązującymi przepisami i wydanymi decyzjami administracyjnym. Dane z tego monitoringu powinny być dostępne dla zainteresowanych podmiotów. Zabieg ten pozwoliłby również na indywidualne dopasowanie zakresu monitoringu i wejście w posiadanie danych, pozyskanych za jego pośrednictwem, przez organ odpowiedzialny za wdrożenie i monitorowanie skutków realizacji PSP 2050.

9. Podsumowanie

Przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko pozwoliła na sformułowanie rekomendacji w zakresie możliwości doskonalenia sposobu wdrażania PSP 2050. W prognozie oddziaływania na środowisko wskazano, że ustalenia projektu PSP 2050 nie kolidują z polityką ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, natomiast mogą zdecydowanie sprzyjać jej wdrażaniu w pośredni lub bezpośredni sposób.

Mając na uwadze powyższe, w rezultacie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko uznano zasadność przyjęcia i wdrażania PSP 2050.

10. Załączniki

Załącznik nr 1 - Uwagi i wnioski do PSP 2050 (zgłoszone w trakcie konsultacji społecznych) i sposób ich rozpatrzenia

Załącznik nr 2 - Uwagi i wnioski do prognozy oddziaływania na środowisko (zgłoszone w trakcie konsultacji społecznych) i sposób ich rozpatrzenia